

NATIONALE ONDERWISKRANT NAJAAR 2023

KRANT

NATIONALE ONDERWIJS WEEK

ONDERWIJS IS SAMEN
LEREN LEVEN
PAGINA 2

#NOW2023
TAAL VAN HET HART

SLO - DIGITALE
GELETTERDHEID
IN HET CURRICULUM
PAGINA 12

NATIONALE
ONDERWIJSWEEK
2 T/M 6 OKTOBER 2023

COLUMN
JOB CHRISTIANS
STICHTING NATIONALE
ONDERWIJSWEEK
PAGINA 2

 **NATIONALE
ONDERWIJS
STAD**

 **NATIONALE
ONDERWIJS
TALENTEN**

 **NATIONALE
ONDERWIJS
PRIJS**

EFFECTIEVER MET
MEER TEAMTAAL
PAGINA 7

MOEDERTALEN
OMARMEN IN DE KLAS
PAGINA 5

DE WERELD
ONTDEKKEN
MET TAAL
PAGINA 9

EDITORIAL

Job Christians

Taal schept werkelijkheid

Er moet me iets van het hart... ik ben dol op taal. Woordgrapjes, beleidstaal, metaforen, alliteraties... de hele dag door broed ik op taal. Dat kwam echter pas op latere leeftijd. In mijn schooltijd frustreerde ik menig docent Nederlands, worstelde ik met -d's en -t's en liet mijn interpunctie te wensen over wat resulteerde in veel te lange zinnen die daardoor lastig leesbaar waren en daarmee leidden tot die gefrustreerde docenten Nederlands... Zinnen net als de vorige dus ;-). Zelfs op de pabo deed ik drie keer over de taaltoets... pas toen correcte taal voor mij functioneel werd, werd ik er meer en meer door gegrepen.

Taal heeft de gave tot de verbeelding te spreken en mensen in het hart te raken. Het is een zeer vernuftig communicatiesysteem dat ons als mensheid gebracht heeft waar we nu staan. Wanneer het proces van taalontwikkeling begonnen is, daarover verschilt de wetenschap nogal van mening. De schattingen lopen uiteen van 50.000 jaar tot 1,9 miljoen jaar. Taal ontstond vanuit de behoefte ons te uiten en daarmee met anderen te interacteren. Taal heeft in mijn ogen iets magisch, omdat het een boeiende geschiedenis heeft en omdat het leeft. Ieder Nederlands woord heeft zijn eigen verhaal en zolang het in gebruik is, raakt dat verhaal niet uitverteld. En bedenk dan dat over de hele wereld meer dan 7.000 verschillende talen gesproken worden...

Dit jaar is 'Taal van het hart' het thema van de Nationale Onderwijsweek. Je zult zien dat dit thema raakt en verbindt zoals het bedoeld is. Het zal resoneren in het onderwijsveld omdat juist daar taal de start is van alles wat groots kan worden. Taal is het belangrijkste instrument van een leraar. Met taal kun je een nieuwe werkelijkheid creëren. Je kunt er mensen mee verbinden, jezelf uiten, intenties overbrengen, eenheid smeden, perspectief schetsen en bovenal leren wat je nodig hebt om verder te komen.

Laten we van elke leerling een taalvirtuoos maken. Voor wie de taal meester is, ligt de wereld aan zijn of haar voeten. Taal die je samen maakt en samen spreekt helpt je om de gewenste werkelijkheid te creëren. Het zal mij een worst wezen of iedereen de juiste -d's en -t's gebruikt, als iedereen maar de mogelijkheid krijgt om taal te leren en daarmee zijn of haar paden te banen.

Ik wens je een prachtige Nationale Onderwijsweek 2023

Job Christians
Voorzitter Stichting Nationale Onderwijsweek

ONDERWIJS IS SAMEN LEREN LEVEN

In de visie van Marieke van den Berg is onderwijs meer dan alleen kennis overdragen. Het richt zich ook op het bevorderen van de persoonlijke groei, het welzijn en de sociale ontwikkeling van het kind. Iets wat duidelijk is terug te zien in haar onderwijsaanpak.

DOOR RAOUL NIJST

Marieke van den Berg is directeur van drie middelbare scholen in de mooiste vestingstad van Nederland: Gorinchem. Naast het Omnia College en het Vita College is ze sinds mei 2022 ook directeur van de internationale schakelklas ISK De Toekomst. Marieke is een onderwijsvrouw in hart en nieren. Onder andere bij haar huidige werkgever, de Gorinchemse Onderwijsstichting OVO, heeft ze ruime ervaring opgedaan in meerdere leidinggevende en directiefuncties. Haar visie en manier van werken sluiten naadloos aan op het thema van de Nationale Onderwijsweek 'Taal van het hart'. Zelf noemt ze zich geen directeur, maar ondernemend directeur voortgezet onderwijs: "Ik vind het ontzettend leuk om zoveel mogelijk leerlingen, collega's, bedrijven en maatschappelijke partners te betrekken bij een school, zodat de school een belangrijke wijkfunctie pakt en een maatschappelijke rol vervult in de stad en de regio. Een school is immers meer dan alleen een gebouw en onderwijs geven is meer dan alleen kennis en vaardigheden aanleren. De school is in mijn visie ook het vertrekpunt van waaruit leerlingen -liever noem ik ze onze kinderen- begeleid worden in hun weg naar jongvolwassenheid."

Levensecht leren

Bij onderwijs vanuit het hart ligt, naast het overbrengen van kennis, de focus op het welzijn en de ontwikkeling van de leerling. Naast studieprestaties is er dus veel aandacht voor de sociale en emotionele ontwikkeling. Marieke geeft aan dat onderwijsprofessionals daarom goed moeten kijken naar iedere leerling. Dus individueel maatwerk moeten leveren. "Kijk als professional goed wat een leerling nodig heeft om een stapje verder te komen. Stel de vraag: wat heeft deze leerling nodig om zijn talent optimaal te ontwikkelen? En help de leerling bij het zichzelf goed leren kennen. Leerlingen moeten leren om voor zichzelf duidelijk te krijgen wat ze willen. Ze mogen leren vertellen wat ze moeilijk vinden en dat ook kunnen en durven zeggen." Ze legt uit dat het belangrijk is dat de kinderen levensecht leren. "Kinderen moeten leren hoe de wereld in elkaar zit. Dus de schoolomgeving moet niet een restaurant of een kapperszaak nabootsen. Nee, in de schoolomgeving moet letterlijk een echt restaurant of kapperszaak zitten. Dus in de school zit dan een restaurant waar mensen komen lunchen en dineren of een kapperszaak waar ze hun haren laten doen. Onze leerlingen zijn dan de kok, de ober, de sommelier of de kapper. En ouders, familie, bekenden, bure

Foto: Bart Stouthesdijk

"Leerlingen willen heel graag naar buiten om ervaring op te doen"

en docenten de gasten of klanten. Op die manier kunnen onze leerlingen hun kennis en vaardigheden ontwikkelen, maar ook werken aan hun social skills en persoonlijke ontwikkeling."

Stage lopen heel waardevol

Marieke stelt dat in het concept van onderwijs geven vanuit je hart het stage lopen een bijzonder waardevol onderdeel is. "Vroeger liepen onze vmbo-leerlingen in het derde jaar tien dagen stage. Vandaag de dag is dat een dag per week! Leerlingen willen heel graag naar buiten om ervaring op doen. En het bedrijfsleven zit te springen om vmbo-ers als stagiaires. Dankzij deze stages doen onze leerlingen praktijkervaring op. Op school staan 15-jarigen een muur te stukadoren. Dat kunnen ze heel goed. Maar het stukadoren gaat pas echt leven als ze dankzij een stage de kans

krijgen om met een stukadoor op pad te gaan en voor het echie een muurtje doen.” Marieke zegt dat naast het aanleren en/of verbeteren van technische vaardigheden, in een stage ook gewerkt wordt aan de sociale ontwikkeling van de stagiair. “Denk aan bijvoorbeeld op tijd op je werk zijn, leren wat de gevolgen zijn als je te laat bent, in een team werken, luisteren naar je baas, meewerken aan het behalen van omzetdoelen, vertrouwen krijgen in collega’s en omgaan met klagende klanten. Het zijn facetten die heel belangrijk zijn en waarvan de leerlingen veel leren.”

Keihard werken

Marieke vertelt dat wanneer leraren lesgeven vanuit hun onderwijshart, ze zich heel voldaan en betrokken voelen bij hun werk, maar dat het ook veel inzet en deskundigheid vereist. “Deze aanpak vraagt om keihard werken van ons team. Mijn collega’s zijn meer dan de standaard leraar of lerares. Wij werken met personal coaches die de kinderen begeleiden. En dat doen ze niet alleen op school, maar ook ver buiten de school. Die begeleiding is heel breed en vooral ook intensief. Leraren willen er echt zijn voor de kinderen. Het is dan ook veel meer samen leven dan sec onderwijs geven.” Ze legt uit dat in het werk van een personal coach zijn onderwijsvak niet op de eerste, maar op de tweede plaats staat. Het onderwijsvak is volgens haar dus niet leidend, maar helpend om de leerlingen te brengen tot jongvolwassenen. “Desalniettemin moeten ze goede studieresultaten halen bij toetsen en examens in onderwijsvakken. En die halen ze hier ook”, zegt ze trots, “want ze slagen allemaal goed. De resultaten zijn zelfs sky high!” Volgens Marieke zijn de resultaten zo goed omdat de relatie met het onderwijsteam zo goed is. “Kinderen worden continu gezien en gestimuleerd en raken daardoor gemotiveerd om te leren. Het begint allemaal met investeren in een positieve en ondersteunende relatie met de leerlingen en dan volgt die prestatie vanzelf. Op mijn scholen zie je dat het zo werkt, dankzij al die toegewijde onderwijsprofessionals! Daarom verdienen al die coaches en docenten eens een dik applaus. Want wat zij voor onze kinderen doen en samen met hen bereiken, is ‘gewoon’ in één woord: wauw!”

Aanpak werkt

Dat de aanpak van Marieke van den Berg werkt, wordt ook ervaren door werkgevers. Die zien de leerlingen uiteindelijk graag bij hen aan de slag gaan. “Werkgevers nemen graag mensen aan met een sterke persoonlijkheid en uitstekende sociale vaardigheden. Mensen die stevig in hun schoenen staan en hun plek in de wereld kennen. Mensen die weten wat ze willen. En daar dragen wij met onze aanpak stevig aan bij. Laatst zei een timmerman tegen mij: ‘Ik kan aan jullie stagiaires zien dat ze goed overweg kunnen met een hamer. Maar ook dat ze stevig in hun schoenen staan en lekker in hun velletje zitten. En dat vind ik belangrijker dan die hamer. Want het echte timmervak, leren ze uiteindelijk al werkend wel bij mij als timmerman.’”

Verskil met reguliere scholen voor beroepsonderwijs

“En dat is mooi om te horen”, vervolgt Marieke enthousiast. “Een gemiddelde vmbo-school bouwt aan het onderwijzen van een ambacht, het leren van één vak. Wij hebben op het Omnia College en het Vita college voor andere bouwstenen gekozen: wij bouwen sterke mensen. Jonge mensen die geleerd hebben om zelfstandig te denken, vragen te stellen, actief deel te nemen aan een leerproces, met hun sociale vaardigheden uit de voeten kunnen én ook nog eens een vak beheersen. Dit alles met een resultaat waar ik heel trots op ben: kinderen die na vier jaar goed ontwikkelde jonge volwassenen zijn geworden op wie je als maatschappij kunt bouwen...”

Foto: Bart Stoutjesdijk

“Wij werken met personal coaches die de kinderen begeleiden”

Word abonnee

Blijf op de hoogte over ontwikkelingen en onderzoek in het onderwijs.

www.tenbrinkuitgevers.nl

ten brink
uitgevers

Met Goud Onderwijs werk je aantoonbaar aan onderwijsverbetering

Een school waar je samen de onderwijskwaliteit naar een hoger niveau tilt door anders te organiseren. Waar je keuzes maakt in het curriculum. Waar een positieve leercultuur heerst en waar je gemotiveerde leerkrachten en leerlingen vindt. Waar werkplezier voorop staat en ruimte is voor persoonlijke en professionele ontwikkeling. Dit is een school die werkt aan onderwijskwaliteitsverbetering met focus op de basisvaardigheden. Een school waar je hart sneller van gaat kloppen. Excellent onderwijs door excellente leerkrachten met focus op lesgeven is er de norm. Kortom, onderwijs dat écht bijdraagt aan gelijk kansen voor alle kinderen met aantoonbare leerwinst. Dát is een Goud-school.

Een Goud-school staat garant voor:

- ✓ vergroten kansengelijkheid
- ✓ samen bouwen aan goed onderwijs
- ✓ een sterk curriculum
- ✓ rust en duidelijkheid
- ✓ een stimulerende leercultuur: leren is leuk!
- ✓ gerichte professionalisering van leerkrachten
- ✓ werkplezier
- ✓ leerlingen die het beste uit zichzelf halen

“De huidige groep acht is het bewijs dat het werkt. We hebben nog nooit zo’n hoge eindscore behaald! We scoren zelfs ruim drie punten boven het landelijk gemiddelde. Dit hebben we met elkaar bereikt door als team te werken aan één doelstelling!”

Ingrid de Baat, Directeur Bogermanschool bij PCBO Rotterdam

Effectieve schoolorganisatie

Anders organiseren met een duidelijke rolverdeling zorgt ervoor dat de leerkracht centraal staat en zich kan focussen op de belangrijkste taak: excellent onderwijs geven en ervoor zorgen dat alle leerlingen het beste uit zichzelf weten te halen.

Sterk curriculum

Het maken van duidelijke keuzes. De focus ligt op de basisvaardigheden taal, lezen, rekenen en burgerschap.

Positieve schoolcultuur

Bouwen aan goede gewoontes met routines en de technieken van Teach Like a Champion.

Nieuwsgierig naar wat anders organiseren met Goud Onderwijs doet voor het onderwijs?

Lees meer >>

Of ga naar cedgroep.nl/leerwinstgoudonderwijs

MOEDERTALEN OMARMEN IN JE KLAS: ZO DOE JE DAT!

Taal is een onderdeel van je identiteit, het is een deel van je cultuur. De moedertaal is de taal die het dichtste bij het gevoel zit. In de moedertaal huilen, praten, fantaseren en lachen we. Moedertalen omarmen in de klas biedt meertalige kinderen ruimte om zich te ontwikkelen.

DOOR JUDITH MEILING

Moet je moeilijke dingen doen? Dan werk je in je moedertaal. Het omarmen van moedertalen in de klas biedt meertalige kinderen ruimte om zich te ontwikkelen. Wat betekent dit voor jouw rol als leerkracht? Marije Hoogland, onderwijsadviseur en taal-leesspecialist en Ferdau Terpstra, onderwijsadviseur gespecialiseerd in NT2 en meertalig onderwijs bij Cedin gingen hierover met elkaar in gesprek.

Zorg voor herkenning en erkenning

Marije: "Het alleen al in beeld hebben van leerlingen die meertalig opgroeien is heel waardevol. Soms weten leerkrachten niet dat er leerlingen zijn die thuis een andere taal spreken. Maar de moedertaal is wel de taal waarin deze leerlingen denken en dromen. Nederlands komt hier als tweede taal bij. Door hier aan voorbij te gaan, ga je voorbij aan de kracht die meertaligheid kan bieden. Het in kaart brengen opent de ogen van jou als leerkracht, maar ook de ogen van jouw leerlingen. Het zorgt simpelweg voor erkenning."

Ferdau: "Vreemde talen worden nog best vaak buiten het klaslokaal gehouden. Leerkrachten geven als reden dat ze anders niet weten waar de leerlingen over spreken. Maar als leerlingen een gerichte en concrete opdracht krijgen, zijn ze taakgericht bezig. Ook als het bespreken in een andere taal mag. Dat leerkrachten talen buiten de klas houden heeft misschien ook te maken met de ongemakkelijkheid die we voelen als we een taal niet begrijpen. Een gevoel dat we er niet bij horen. Maar je kunt dit ook omdraaien: door moedertalen niet te erkennen, sluit je deze leerlingen buiten. Je hoeft als leerkracht niet alle talen in je groep te kennen. Het minste dat je kunt doen is er aandacht en belangstelling voor hebben."

Houd altijd het tweetalig aspect in je achterhoofd

Ferdau: "Het is belangrijk te zien en te weten dat leerlingen hun moedertaal niet kunnen uitzetten. Soms moeten meertalige leerlingen net even wat langer nadenken omdat een woord in bijvoorbeeld

het Arabisch sneller opkomt dan in het Nederlands. Dat komt dus niet omdat die leerling traag is. Als je de meertalige achtergrond kent, kun je rekening houden met bepaalde taalfouten als gevolg van die meertaligheid. En vervolgens stilstaan bij de vraag: wat vraagt dit van mij als leerkracht in het geven van feedback en expliciet uitleg geven?"

Marije: "Soms merk je dat meertalige kinderen bepaalde grammaticale fouten steeds opnieuw maken. Het helpt dan om te weten per taal wat er bijzonder aan is ten opzichte van het Nederlands. De website www.moedint2.nl is hierbij een handig hulpmiddel. Hierop zijn moedertaalspecifieke problemen en kansen bij het leren van Nederlands te vinden."

Intensiveer het taal- en woordenschat aanbod

Ferdau: "Eentalige kinderen horen de hele dag dezelfde taal. Dan bekijken woorden beter: je hoort woorden immers vaker en je gebruikt het vaker. Bij meertalige kinderen is de hoeveelheid input per taal minder, waardoor het ontwikkelen van de woordenschat ook minder snel gaat. Wat je dus moet doen is die taalinput intensiveren. Dat geldt zowel voor het dagelijkse taalgebruik en de frequente woorden als voor de school- en vaktaal en minder frequente woorden. Dat laatste kun je aanbieden door authentieke bronnen in te zetten waarmee leerlingen zowel hun kennis als hun woordenschat uitbreiden. Leerlingen komen in deze bronnen namelijk woorden tegen die ze zowel in hun moedertaal als in het Nederlands weinig gebruiken of nog niet kennen. Je kunt je leerling vervolgens opdracht geven om thuis na te vragen wat deze woorden in hun moedertaal zijn. Door er zo aandacht voor te hebben, bieden we ook mogelijkheden voor de ontwikkeling van de moedertaal."

Marije: "Goed taalonderwijs is rijk taalonderwijs voor iedereen. Steeds meer en meer merk je dat ook eentalige kinderen behoefte hebben aan rijk taalonderwijs. Omdat er thuis niet per definitie rijke taal gesproken wordt. Sommige kinderen krijgen bijvoorbeeld thuis geen goede jeugdboeken te lezen. Authentieke bronnen gebruiken op school is dus voor elke leerling waardevol."

Gebruik je eigen taal

Ferdau: "Kinderen leren een taal door deze te horen en vervolgens te begrijpen. Voordat kinderen op eigen initiatief gaan spreken, doorlopen ze de reproductieve fase: de fase van het herhalen. Bij peuters vinden we het heel normaal om dagelijkse handelingen te omschrijven en dat ze ons gaan nazeggen. Meertalige kinderen die Nederlands leren als ze op school komen, moeten nog door deze fases heen. Het nazeggen helpt hen bovendien over een taaldrempel om het Nederlands uit te spreken."

Marije: "Als leerkracht ben jij die native speaker in de klas die taal overbrengt. Door dagelijkse handelingen vol te praten, leren kinderen veelvoorkomende Nederlandse woorden. Je hoeft deze woorden dan dus niet meer in een apart groepje aan te leren. En kunt het in je les daardoor veel beter hebben over een inspirerend thema om kennis van de wereld op te doen."

"Goed taalonderwijs is rijk taalonderwijs voor iedereen."

Marije Hoogland en Ferdau Terpstra

IEP

LEERLINGVOLGSYSTEEM

MAAK KENNIS!

Al ruim 1700 scholen
gingen je voor!

Het IEP Leerlingvolgsysteem legt de **focus op groei**, niet op prestatie. Ieder kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Daarom **vergelijken we kinderen niet met elkaar**. Met kindvriendelijke toetsen voor hoofd, hart én handen geeft het IEP LVS een compleet beeld: **zo zetten we elke leerling in zijn kracht**.

Welk webinar ga jij kijken?

Webinar 1

Heb je al goed kennis gemaakt met het IEP LVS?

Mogelijk spelen er nog een paar laatste vragen door je hoofd? Die beantwoorden we graag voor je in dit webinar.

Meld je
hier aan

Webinar 2

Ben jij net begonnen met oriënteren?

Dan nodigen we je graag uit voor ons webinar 'Maak kennis met het IEP LVS'.

IEP

Een kind is meer
dan taal en rekenen

TEAMS WORDEN EFFECTIEVER ALS ZE MEER TEAMTAAL SPREKEN

Met taal verbinden we ons en geven de relatie vorm. En geven we samen betekenis aan wat er gebeurt. Maar hoe we over dingen praten, is ook van invloed op wat er gebeurt. De laatste jaren lijkt onze taal met onze maatschappij mee te individualiseren.

DOOR ARJAN JONKER

In samenwerking zien we dat deze gebaat is bij helderheid en informatieoverdracht. Maar in de praktijk zien we nog wel eens dat mensen vooral hun mening verkondigen, zonder goed naar die van een ander te luisteren. We vullen van alles in voor de ander, zonder te checken of dat wel klopt. We beschuldigen individuen, zonder ons eigen aandeel te zien in de ontstane dynamiek. Onze taal lijkt met onze maatschappij mee te individualiseren. Dat heeft onder andere invloed op hoe teams in gesprek zijn over hun samenwerking. Want hoe benoem je de patronen in de samenwerking, zónder daarin bijvoorbeeld beschuldigend te zijn naar één individu? Ook voor onderwijsteams is dit een zoektocht: wat zou de onderlinge relatie zeggen als we haar een stem geven?

Wat is teamtaal?

Het lijkt alsof we het makkelijker over individuen hebben dan over de groep als geheel. Dat staat verbinding in de weg, volgens Bart: "Ik zie het vaak bij beginnende onderwijsteams. Dan valt het team terug op patronen die veiliger aanvoelen. In het team zijn er mensen die veel zeggen, en anderen weinig. Er zijn mensen die het voortouw nemen, en anderen leunen achterover. Over deze teampatronen ontstaan wel frustraties, maar deze worden niet uitgesproken en als team onderzocht. Of ze worden wél uitgesproken, maar dan beschuldigend gericht op één persoon: 'Jij kapt ook altijd iedereen af.' Gevolg: weinig verbinding, weinig resultaat en een vervelend werkklimaat."

Cunera onderschrijft Barts constatering: "Waar het vaak aan schort, is een teamtaal. Een taal om de manier waarop wij in het team praten, de patronen, te benoemen. Een taal die helpt om het team bewust te maken en vooruit te helpen. Om zo meer vanuit het team als geheel te gaan denken en doen. Een taal die zich richt op wat er in de relatie plaatsvindt en 'ontschuldiging' is naar individuele leden. Een taal die ons helpt om meer naar het team als geheel te kijken, dan naar de individuele bijdragen van de leden."

Je uitspreken

Patronen in het team met elkaar benoemen, kan tot 'lastige gesprekken' leiden, volgens Bart: "Enerzijds

vinden we het lastig om ons uit te spreken over wat we zelf ervaren in de teamcontext. En dat te zien als iets van die relatie, in plaats van als iets persoonlijk. We nemen te vaak onze eigen gevoelens alleen maar persoonlijk. Alsof het niets te maken heeft met het geheel." Anderzijds vinden we het lastig als anderen hun emoties verwoorden en zeggen wat ze denken, vervolgt hij: "Want dat leidt – zeker in het begin – tot ongemakkelijke momenten en moeizame gesprekken. Maar als je dat met elkaar onderzoekt en kijkt welke informatie dat geeft over de samenwerking, voelen mensen zich veiliger en meer verbonden met elkaar. En dat leidt tot een betere vervulling van de taak: goed onderwijs." Cunera besluit: "Hoe beter een team is in het benoemen van de communicatie in het team en het effect daarvan, hoe beter het de regie houdt op hoe de leden met elkaar in gesprek zijn. Die kunnen zo bijsturen om betere resultaten te behalen."

SAVI

In de jaren '60 is een model ontwikkeld om groepscommunicatie te observeren, benoemen en analyseren: Systeem voor het Analyseren van Verbale Interactie (SAVI®). Cunera is gecertificeerd SAVI-trainer: "SAVI beschrijft 43 manieren van hoe je iets kunt zeggen, om je boodschap over te brengen. Bijvoorbeeld met een beschuldiging, een afkraak of sarcasme. Of instemming, bijval of parafrase." Aan de gebruikte verbale gedragingen en dus het interactiepatroon, kun je afleiden in welke fase van teamontwikkeling het team zit: "Dat kun je gebruiken om het team bewust te maken, te spiegelen en te bepalen hoe het team zich kan ontwikkelen. SAVI geeft ons taal om de relatie te laten spreken."

Heeft een team eenmaal oog voor wat er zich in het team afspeelt én kunnen zij daar taal aan geven? Dan durven mensen zich uit te spreken, bijvoorbeeld wanneer zij zich storen aan het proces. Bart: "Dat uiten teamleden in 'interventiezinnetjes'. Bijvoorbeeld: 'Ik merk dat ik het niet meer kan volgen. Hebben anderen dat ook?' In plaats van iets persoonlijks, wordt het dan iets van het team en kun je gezamenlijk bepalen hoe verder te gaan." Cunera vult aan: "Voor ons als trainers zijn dat soort momenten mooi om mee te maken. Daaraan zien we duidelijk dat een team zich ontwikkelt en leert de relatie te zien."

Taal van het Hart

Het thema van de Nationale Onderwijsweek dit jaar is 'Taal van het Hart'. Hoe rijmen Bart en Cunera dat thema met teamtaal? Cunera: "'Taal van het Hart' betekent niet dat teamtaal alleen maar 'lief' moet blijven. Of dat teamleden elkaar de hele tijd maar 'aardig' moeten vinden. Iets vervelend vinden, het ergens mee oneens zijn, gefrustreerd raken... al deze emoties horen bij het hart." Cunera ziet alle emoties samen als product van het team: "Het is allemaal informatie die nodig is om doelen te bereiken. Gebruik je die emoties niet, of we die nu als 'negatief' of 'positief' ervaren, dan gaan ze ondergronds en komen ze bijvoorbeeld in de koffiekamer als roddel weer naar boven." Bart benadrukt dat alle emoties hun waarde hebben: "Hoe mooi is het als je met elkaar de vaardigheid ontwikkelt om ook bij boosheid deze met elkaar te onderzoeken en niet persoonlijk te maken?"

SAVI® is ontwikkeld door Yvonne Agazarian en Anita Simon en geregistreerd handelsmerk van SAVI Communications LLC.

Aan het woord komen Bart Schipmolder, directeur van NSO-CNA Leiderschapsacademie, en Cunera van Hal, teamcoach en SAVI-trainer. Samen verzorgen zij de opleiding Stuurkunst en tijdens de Nationale Onderwijsweek een workshop over teamtaal op 5 oktober.

"Taal geven om de relatie in het team te laten spreken"

Als je over alle emoties gesprekken kunt voeren, hoe lastig die ook zijn, dan is dat winst: "Uiteindelijk leidt dat alleen maar tot méér verbinding en een betere teamsamenwerking."

Speelbal

Kortom: de manier waarop teamleden in gesprek zijn met elkaar, bepaalt de teamkwaliteit. Hoe beter je de patronen herkent en daarop regie voert, hoe groter de kans dat je samen de gestelde doelen bereikt. Cunera: "Zolang je die patronen niet ziet, is het team zelf er de speelbal van. Maar zie je ze wél en grijp je in waar nodig? Dan krijgt het team ruimte om te groeien en ontwikkelen."

Taal. van het hart

Het hart van Taal en Lezen

Taal laat kinderen lezen, communiceren, schrijven en onze rijke wereld ontdekken. Het stimuleert kennis en vaardigheden over vele onderwerpen, maar ook ontdekken hoe je taal gebruikt. Goed leren lezen is belangrijker dan ooit en is van invloed op onder andere de schoolloopbaan, de werkomgeving en het levensgeluk.

Een rijk aanbod is de basis voor taalkracht en leessucces. En precies dát is ons uitgangspunt geweest bij het maken van twee gratis onderwijsboeken met een onafhankelijke visie en een complete weergave van een rijk aanbod als hart voor sterk taal- en leesonderwijs.

Themaboeken voor een rijk aanbod

Scan de QR-code en vraag jouw **gratis exemplaar** aan!

GEEF KINDEREN TAAI OM DE WERELD TE ONTDEKKEN

In het masterplan Basisvaardigheden wordt aangegeven over taal: “besteed meer tijd aan taal en lezen, bied taal in samenhang aan en versterk begrip door het aanbieden van rijke, authentieke teksten die kinderen motiveren om méér te lezen.” Malmberg sluit hier met de geheel vernieuwde Taal actief én de tweede editie van Staal op aan.

DOOR HANS VAN ELDEREN

Versterk de basisvaardigheden

Nog te vaak worden de taalvaardigheden schrijven, spreken/luisteren en begrip lezen geïsoleerd aangeboden of zijn ze het sluitstuk van de taalles waar de nadruk ligt op de bouwstenen woordenschat, taal verkennen en spelling. Jammer, want taal creatief toepassen in schrijf- en spreektaken maakt de taalles juist zo motiverend én waardevol! Malmberg zet in haar nieuwe edities in op een stevig fundament van woordenschat, taal verkennen en spelling en laat kinderen deze toepassen in de essentiële basisvaardigheden van taal. Dat maakt de taalles echt betekenisvol: “Hé, met bijvoorbeeld naamwoorden maak ik mijn verhaal dus spannender. Ik zie het! En die woorden uit de les van gisteren komen vandaag mooi van pas in mijn eigen betoog.” Zulk inzicht motiveert. Het bereidt kinderen optimaal voor op de wereld van morgen.

Doen wat werkt! Écht!

Het lijkt gemeengoed te worden: elke methode roept uit te gaan van bewezen effectieve didactiek en echt te doen wat werkt. Maar wie de didactiek van methodes goed bekijkt en onderzoekt, ziet dat die lang niet altijd is gebaseerd op wat écht werkt in de praktijk. De samenwerking met taalexperts als José Schraven (Zo leer je kinderen lezen en spellen) en Marianne Verhallen en Dirkje van den Nulft (Met woorden in de weer / LOGO 3000) garandeert dat de taalmethodes van Malmberg perfect aansluiten bij de laatste inzichten uit wetenschap en praktijk. Een mooi voorbeeld daarvan is ook de activerende didactiek in de nieuwe Taal actief, die is gebaseerd op onderzoek van Peter-Arno Coppen van de Radboud Universiteit: kinderen snappen het nut van grammatica nu en leren geen trucjes meer.

Optimale samenhang

De taalvaardigheden schrijven, spreken/luisteren en begrip lezen versterken elkaar (Hattie, 2013). Niet voor niets zet de overheid in op samenhang tussen deze drie vaardigheden. Malmberg verbindt ze effectief. Kinderen spreken

samen over de rijke authentieke teksten die ze in de methodes lezen. De structuur en inhoud van de tekst gebruiken ze als ze erover schrijven in de taaltaak of het eindproduct. Tussen de taalvaardigheden in de methodes bestaat inhoudelijke en didactische samenhang. De woordenschat en taalverzorging die kinderen in eerdere lessen leerden, passen zij in de taalproducten direct toe. Zo ontstaat de samenhang op een natuurlijke en effectieve manier.

De nieuwe edities van Taal actief en Staal brengen nu ook effectief samenhang aan tussen tekstbegrip en de andere taaldomeinen. De methodes hanteren dezelfde krachtige uitgangspunten: rijke authentieke teksten die kinderen graag lezen, herhaald en verdiepend lezen (in aansluiting op uitgangspunten van close reading), samen praten over de teksten en natuurlijk samenhang met taal. Zo ontwikkelen kinderen diep tekstbegrip en versterken ze de andere taalvaardigheden.

Betekenisvol taalonderwijs

Taal is communicatie. De taalmethodes van Malmberg maken taalonderwijs betekenisvol voor ieder kind door ze te leren communiceren over onderwerpen en taaldoelen die zij belangrijk vinden. De nieuwe Staal – taal bestaat straks uit acht spetterende uitdagende magazines per jaargroep. Steeds met andere prikkelende thema's met een link naar wereldoriëntatie. Een mooie basis om thematisch onderwijs vorm te geven. De nieuwe Taal actief gaat uit van communicatiethema's: de methode neemt kinderen mee in communicatiedoelen: iets vertellen, iemand overtuigen, iets bedenken en iemand ontmoeten. Kinderen leren zo welk taalgebruik effectief is om hun doelen te bereiken. maar de communicatiethema's bieden altijd een aanknopingspunt voor verbinding met het wereldoriëntatiethema, dat op hetzelfde moment in de klas centraal staat. Zo geven Taal actief en Staal, ieder op hun eigen unieke manier, écht betekenis aan taal.

“Leren welk taalgebruik effectief is”

Taal actief 5

De nieuwe editie van *Taal actief* bestaat uit drie stromen: taal, tekstbegrip en spelling. Taal actief laat kinderen groeien in taal, door communicatie centraal te stellen en altijd structuur en houvast te bieden. *Taal actief 5* – taal en spelling is vanaf schooljaar 2023-2024 volledig beschikbaar voor groep 4 t/m 8. Scholen kunnen dan ook aan de slag met Taal actief – tekstbegrip en *Taal actief* – plus voor groep 5 en 6. Voor groep 4, 7 en 8 verschijnen *Taal actief* – tekstbegrip en plus in 2024-2025. Zie www.taalactief.nl voor meer informatie en het aanvragen van een zichtzending.

Staal 2

Staal 2 integreert taal en tekstbegrip in *Staal* – taal. De kinderen krijgen eerst heel veel bouwstenen aangereikt en gaan dan zelf aan de slag met spreken en schrijven: van input naar output. De thema's hebben een link naar natuur, techniek, aardrijkskunde, geschiedenis, burgerschap en/of cultuur. Dit vormt een goede basis om een brug te slaan naar wereldoriëntatie. Staal – spelling-grammatica biedt je het bewezen effectief spellingonderwijs op basis van de laatste inzichten volgens de methodiek van José Schraven. Staal 2 – taal en spelling-grammatica verschijnt in schooljaar 2024-2025 voor groep 4 t/m 7. Een schooljaar later kunnen scholen starten met groep 8. Zie www.malmberg.nl/staal2 voor meer informatie.

Op zoek naar een nieuwe uitdaging?

Ga naar meesterbaan.nl voor:

- ✓ Groot aanbod onderwijsvacatures
- ✓ Scholen zoeken en volgen
- ✓ Opleidingen en nieuws

 Scan mij

VERNIEUWDE
WEBSITE

MeesterBaan

DE TAAI VAN JE HART, DIE LAAT JE TOCH NIET THUIS?!

Onderzoek laat zien dat aandacht voor de thuistalen van leerlingen het leren van het Nederlands geenszins in de weg staat. Een goede ontwikkeling van de thuistaal is juist een voorwaarde om goed Nederlands te kunnen leren. Wanneer school de thuistaal omarmt, neemt het zelfvertrouwen en welbevinden van leerlingen én hun ouders aanzienlijk toe.

DOOR ANNA DE GRAAF

In een korte onderwijsdocumentaire van Klasse¹ volgt de kijker groep 6 van juf Femke. Kinderen en juf zitten in de kring en praten met elkaar over het thema ‘bijzondere beroepen’. Er volgt een rondje waarin iedereen hierover mag vertellen. Ook Arif komt aan de beurt en wil wel wat vertellen. Zijn Nederlands is alleen nog niet zo goed, dus zijn verhaal stukt. De juf moedigt hem aan om door te praten en stelt voor om het Turks te gebruiken zodat hij meer kan uitleggen. Een van de andere leerlingen kan dan vertalen. Aarzelend vertelt Arif verder. Wanneer hij merkt dat zijn verhaal eenvoudig naar het Nederlands vertaald wordt en iedereen enthousiast reageert, vertelt hij steeds meer. Zo heeft hij toch een volwaardige bijdrage aan het kringgesprek kunnen leveren.

Geen potentieel onbenut laten

Hoewel er de afgelopen jaren steeds meer aandacht is gekomen voor meertaligheid in het onderwijs, krijgen veel kinderen en ouders nog altijd te horen dat er op school, en liefst ook daarbuiten, vooral Nederlands gesproken moet worden. Het zorgt ervoor dat school voor veel ouders en kinderen die thuis een andere taal of andere talen met elkaar spreken een plek is waar hun wegen

scheiden: op school spreekt men Nederlands. Zonde, want hiermee blijft belangrijk potentieel van kinderen én ouders onbenut en worden zij feitelijk buitenspel gezet. Of, zoals de beroemde uitspraak van onderwijs- en meertaligheidsdeskundige Jim Cummins (2001) luidt: *“To reject a child’s language in the school is to reject the child”*.

Wanneer een school andere talen dan het Nederlands ‘verbiedt’, geeft deze al snel de boodschap dat deze talen er niet mogen zijn, of dat ze minder waard zijn. Dit heeft een groot effect op hoe welkom leerlingen, maar ook ouders zich voelen. En terwijl het voor de leerprestaties juist zo belangrijk is dat ouders betrokken zijn bij de school en het leerproces van hun kind.

Taalmomenten kiezen

Nu kan het omarmen of toestaan van de thuistaal van leerlingen en hun ouders vele verschijningsvormen aannemen. Dit wordt steeds vaker zichtbaar in scholen, al gaat dit niet altijd zonder slag of stoot. Wanneer er in een klas veel verschillende thuistalen gesproken worden, kan het Nederlands de rol aannemen van ‘verbindende’ taal die iedereen, in zekere mate, spreekt en verstaat. Bestaat

Van merhaba tot bonjour en salam aleikum in de klas.

een klas echter voor een groot deel uit kinderen met dezelfde niet-Nederlandse thuistaal, dan is het voor de leerkracht erg lastig om ervoor te zorgen dat er vooral Nederlands gesproken wordt. Leerkrachten gaan dan vaak over op de regel ‘alleen Nederlands’, terwijl ze ook met de klas kunnen afspreken wanneer welke taal gesproken wordt. In het geval van een schrijfpdracht kan er misschien best in een andere taal overlegd worden, maar dit geldt niet wanneer het doel van de opdracht is om een gesprek te voeren.

Merhaba, bonjour en hoi

Een aantal scholen werkt al op een mooie en eenvoudige manier aan het toelaten van de thuistalen in de klas: in een onderbouwklas van een basisschool kon iedereen zelf kiezen in welke taal hij of zij de meester begroette. Er kwamen meer dan tien varianten voorbij: van merhaba, bonjour en salam aleikum tot hi en hoi. In een wat meer gevorderde variant op een andere school mochten kinderen samen overleggen in een gedeelde taal, waarbij ze informatie in hun thuistaal konden gebruiken voor een spreekbeurt die ze vervolgens in het Nederlands gaven.

Zo kan iedere school of leerkracht regels of afspraken formuleren die voor leerlingen en leerkrachten goed werken. Hiermee krijgt de leerling meer kennis en mogelijkheden tot zijn beschikking en kunnen de ouders tegelijkertijd meer betrokken worden bij school en het leren van hun kind.

De kring rond

In de kring van Juf Femke is Arif geholpen door zijn klasgenoten om te kunnen vertellen wat hij wilde. Hij heeft zo ook zijn verhaal in het Nederlands terug gehoord. Juf Femke vraagt of de andere kinderen het hebben begrepen of iets hebben verstaan. Zijn medeleerlingen reageren direct enthousiast en roepen enkele woorden. En zo is de kring helemaal rond, zonder dat Arif zijn taal thuis hoefde te laten.

Eerste hulp bij taal

Wil jouw school ook meer ruimte geven aan thuistalen? Het ABC denkt graag mee over de verschillende mogelijkheden om thuistalen te waarderen. Onze poster “Eerste Hulp Bij Taal”, is te downloaden in verschillende talen: www.hetabc.nl/taal Anna de Graaf is Onderwijsadviseur Taal en Meertaligheid bij Het ABC in Amsterdam.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=JhE7hu75SMc>

DIGITALE GELETTERDHEID IN HET (SCHOOL)CURRICULUM

Digitale geletterdheid krijgt een plek in het curriculum.

Waarom is het belangrijk dat scholen hier aandacht aan besteden?

En wat kunnen ze nu al doen? SLO helpt schoolteams op weg.

DOOR FEMKE VAN DEN BERG

Digitale technologie neemt in onze samenleving een steeds grotere plaats in. De ontwikkelingen in de informatie- en communicatietechnologie (ICT) gaan razendsnel en hebben veel invloed op het alledaagse leven, de maatschappij, de economie en het werk: in vrijwel alle beroepen speelt de inzet van (digitale) technologie tegenwoordig een rol. Om toegang te krijgen tot informatie én om actief te kunnen deelnemen aan de informatie- en netwerksamenleving is het essentieel dat burgers digitaal geletterd zijn of worden. Ze kunnen dan zelfstandig, bewust, verantwoordelijk, kritisch en creatief gebruikmaken van digitale technologie.

Wat is digitale geletterdheid?

Digitale geletterdheid bestaat uit verschillende aspecten. Het gaat om te beginnen over het toepassen en verantwoord gebruiken van digitale technologie. Ook samenwerken en communiceren via digitale technologieën hoort erbij. Net zoals het zoeken en vinden van informatie en data, het creëren van digitale content, het herkennen en oplossen van digitale problemen. En, *last but not least*, het veilig omgaan met digitale technologie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het beschermen van inhoud, persoonlijke gegevens en privacy in digitale omgevingen.

Het gaat niet vanzelf

Vaak wordt gedacht dat het met de digitale geletterdheid van kinderen en jongeren wel goed zit. Zij besteden dagelijks heel wat uren aan digitale media en technologie en kunnen apparaten als tablets, laptops en smartphones prima bedienen. De praktijk wijst ook uit dat zij zeker een aantal functionele vaardigheden ontwikkelen om met apparaten en technologie om te gaan. Maar ze zijn zich vaak niet bewust van de werking van de technologie en de mogelijkheden, beperkingen en risico's ervan. Ze kijken niet met een kritische blik naar de dingen die ze doen en welke consequenties die hebben. Kortom: hun digitale geletterdheid ontwikkelt zich niet vanzelf.

Rol van het onderwijs

Scholen kunnen leerlingen begeleiden bij het verwerven van digitale kennis, digitale vaardigheden en een houding die nodig is bij het goed kunnen omgaan met digitale technologie. Op school kunnen leerlingen onder meer leren hoe ze online zoeken, hoe ze nepnieuws van betrouwbare bronnen onderscheiden, wat ze wel en niet op social media delen en hoe ze computertechnologie kunnen gebruiken om een probleem op te lossen. Daarnaast kan het onderwijs in digitale geletterdheid leerlingen bekend maken met de wereld van ICT en hun belangstelling daarvoor wekken. Dat kan van belang zijn bij het bestrijden van het (groeitend) tekort aan ICT'ers in het onderwijs en in het bedrijfsleven.

Kerdoelen in de maak

Sinds eind 2022 wordt er gewerkt aan kerndoelen voor digitale geletterdheid. Met de ontwikkeling van eigen kerndoelen wordt digitale geletterdheid voor het eerst als leergebied opgenomen in het landelijk curriculum. Er komen kerndoelen voor het primair onderwijs, de onderbouw van het voortgezet onderwijs en het (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs. "De kerndoelen beschrijven waar leerlingen mee in aanraking moeten komen, welke inspanning er van hen verwacht wordt en wat ze uiteindelijk moeten beheersen", aldus Jos Spronk, die ook lid is van het kerndoelenteam digitale geletterdheid. Met de kerndoelen krijgen de scholen meer duidelijkheid over wat leerlingen moeten kennen, kunnen en ervaren en het geeft leraren richting.

Examenprogramma's

In de bovenbouw van het voortgezet onderwijs worden de inhouden voor digitale geletterdheid opgenomen in de examenprogramma's van diverse relevante vakken, waaronder Nederlands, wiskunde en maatschappijleer. "Daarnaast start er na de zomer van 2024 een vakvernieuwingscommissie digitale geletterdheid", zegt Jos Tolboom, curriculumontwikkelaar bij SLO (en lid van de vakvernieuwingscommissie actualisatie examenprogramma wiskunde). "Het streven is om alle leerlingen in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs op een vergelijkbaar niveau van digitale geletterdheid te krijgen, ongeacht de sector of keuze voor profielen."

"De meeste scholen willen hun leerlingen een basis bieden in digitale geletterdheid"

Kerndoelenteam digitale geletterdheid

Samen met de onderwijssector ontwikkelt SLO (expertisecentrum voor curriculumontwikkeling) de kerndoelen digitale geletterdheid (zie: actualisatiekerndoelen.nl/digitalegeletterdheid). Leraren, vakdeskundigen, curriculumexperts en een procesregisseur vormen samen het kerndoelenteam voor digitale geletterdheid. Het kerndoelenteam wordt bijgestaan door een advieskring met vertegenwoordigers van organisaties die betrokken zijn bij het onderwijs in digitale geletterdheid, zoals vakverenigingen en lerarenopleidingen. Ook leerlingen worden betrokken bij de ontwikkeling van de kerndoelen.

Nu al aan de slag?

SLO ondersteunt scholen die nu al aan de slag willen met hun eigen curriculum voor digitale geletterdheid. Met kennis en praktische handreikingen draagt SLO bij aan het versterken van de digitale geletterdheid van leerlingen én leraren. Hoewel het werken aan digitale geletterdheid nu nog geen wettelijke verplichting is, zijn veel scholen er namelijk toch al mee bezig. Het is wel heel verschillend wat leerlingen krijgen aangeboden en soms gebeurt dit wat ‘hap-snap’. Scholen verweven digitale geletterdheid bijvoorbeeld in projecten of besteden er in een of meerdere vakken aandacht aan. Er is dan soms weinig samenhang en het schoolteam werkt wellicht niet vanuit een gezamenlijk kader. Om hierin verandering te brengen, is het belangrijk dat scholen een weloverwogen visie ontwikkelen op hoe ze aan digitale geletterdheid werken. Voor het primair onderwijs heeft SLO een visiespel ontwikkeld, waarmee een schoolteam onder begeleiding kan werken aan visievorming (zie kader). Met deze visie kunnen scholen zelf volgende stappen zetten.

Infographics digitale geletterdheid

Het versterken van de basisvaardigheden bij leerlingen is een actueel thema, ook voor het leergebied digitale geletterdheid. Over welke basisvaardigheden hebben we het dan? En welke behoeften en mogelijkheden zijn er als het gaat om het versterken ervan? SLO heeft voor digitale geletterdheid enkele infographics ontwikkeld zoals een factsheet, een stappenplan en adviezen. Hiermee kun je kijken waar je als school staat en hoe je binnen jouw school aan de slag kunt met het versterken van de basisvaardigheden. Digitale geletterdheid is een relatief nieuw leergebied. Hoewel er nog kerndoelen voor moeten worden ontwikkeld, beseffen de meeste scholen dat zij hun leerlingen nu al een basis moeten bieden in digitale geletterdheid. “De infographics en handreikingen van SLO kunnen hierbij helpen”, aldus Lucie Gooskens, programmamanager basisvaardigheden SLO.

Informatie over het versterken van basisvaardigheden voor digitale geletterdheid vind je hier: www.slo.nl/basisvaardigheden.

Inhoudslijnen ter ondersteuning

SLO heeft ook voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs inhoudslijnen met aanbodsdoelen geformuleerd voor digitale geletterdheid. Inhoudslijnen met aanbodsdoelen maken inzichtelijk waar de leraar met de leerlingen aan werkt. Schoolteams (en andere partijen) kunnen deze voorbeelduitwerkingen gebruiken bij de ontwikkeling van schooleigen leerlijnen.

De inhoudsdoelen voor het primair onderwijs zijn te vinden op: www.slo.nl/dg-po. Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs staan ze op: www.slo.nl/dg-vo.

Visiespel Digitale Geletterdheid (PO)

SLO bedacht een spel om met het schoolteam te komen tot een visie rond digitale geletterdheid. De basis voor het visiespel is het curriculaire spinnenweb: een manier om de samenhang tussen de onderdelen van het curriculum te visualiseren. Het spinnenweb maakt duidelijk waarover scholen beslissingen moeten nemen bij digitale geletterdheid: leerdoelen, leerinhoud, speel- en leeractiviteiten, rol van de leerkracht, bronnen en materialen, observeren en evalueren, groeperingsvorm, speel- en leeromgeving en tijd. “Dit vraagt om veel onderlinge afstemming”, stelt Gäby van der Linde Meijerink, curriculumontwikkelaar bij SLO. “Het spel helpt daarbij.”

Visievorming vraagt om kennis van de inhoud

Het visiespel kan gespeeld worden door het team van een basisschool, maar ook door schoolleiders van dezelfde onderwijsorganisatie die een bovenschoolse visie ontwikkelen. Het wordt bij voorkeur begeleid door een onafhankelijk spelleider, bijvoorbeeld een bovenschoolse ICT-coördinator of onderwijsadviseur. “We raden aan te starten met een introductie over wat digitale geletterdheid inhoudt”, stelt Gäby’s collega Martin Klein Tank. “Sommige leerkrachten denken namelijk dat het alleen gaat om programmeren of apparaatgebruik. Of om leren met digitale technologie. Maar het is veel breder.”

In gesprek met elkaar

Het spel bestaat uit een speelbord en kaartjes met stellingen bij de diverse aspecten van het curriculum. Deelnemers kiezen verschillende kaartjes uit. Hierover gaan zij met elkaar in gesprek. “Uiteindelijk is het de bedoeling dat zij bij elk curriculumaspect de stellingen kiezen die het best bij hun gezamenlijke overtuigingen passen”, zegt Martin. “De gekozen stellingen worden samengevat en vormen de basis voor een gedragen visie, die uiteindelijk liefst niet meer dan een half A4’tje is.”

Plan van aanpak

Als de visie eenmaal op papier staat, is het tijd om na te denken over de vertaling naar de werkvloer. “Teamleden schrijven dan op wat ze nodig hebben om in de klas vanuit deze visie aan de slag te gaan”, zegt Gäby. “Wat willen ze in de praktijk zien op het gebied van digitale geletterdheid? Welke actiepunten zijn daarvoor nodig? Concrete vervolgafspraken leggen teamleden vervolgens vast in een plan van aanpak.”

Masterclass

Voor iedereen die schoolteams begeleidt bij de implementatie van digitale geletterdheid in het primair onderwijs, heeft SLO een masterclass ontwikkeld. “Hierin leggen we uit hoe het visiespel werkt en doen deelnemers ervaring op met het spelen ervan”, zegt Gäby. Iedere deelnemer krijgt tijdens de masterclass het spel uitgereikt. De masterclass is nu acht keer gegeven aan ruim 200 deelnemers. “Deelnemers zijn heel enthousiast”, vertelt Martin. “Velen van hen hebben ondertussen het spel ingezet op één of meer scholen.”

Ook voor pabo’s

SLO heeft voor pabo’s een speciale versie van het visiespel ontwikkeld. “Deze helpt docenten nadenken over hoe ze digitale geletterdheid in de opleiding willen aanbieden”, zegt Martin. “Daarnaast kunnen studenten het spel inzetten in de stagepraktijk.”

Meer informatie: digitalegeletterdheid@slo.nl.

“Digitale geletterdheid is breder dan programmeren of leren met digitale technologie”

SAMEN
MEER
ZIEN

16 nov
2023

HET 5^e NATIONALE TOETSCONGRES VO

De Rijtuigenloods, Amersfoort

Op 16 november 2023 vindt het 5^e Nationale Toetscongres voor het voortgezet onderwijs plaats. In De Rijtuigenloods in Amersfoort brengen we spraakmakende wetenschappers, openhartige onderwijsprofessionals en eigenzinnige sprekers samen die het onderwerp toetsing vanuit verschillende invalshoeken belichten.

ONDER MEER OP HET PROGRAMMA:

Paul Kirschner

Emeritus hoogleraar Onderwijspsychologie met meer dan 400 wetenschappelijke artikelen, 14 boeken en talloze blogs over leren en goed onderwijs op zijn naam. Docenten maken het leren graag makkelijker maar is goed cognitief bezig zijn niet belangrijker, ook al kost dat moeite?

Ester Gould

Documentairemaker en regisseur, bekend van de documentaireserie Klassen (2020). Hoe ziet kansengelijkheid eruit op school en lukt het scholen om het verschil te maken? Ester pakt het thema beet en laat zien wat je kunt doen om de kansen van leerlingen te beïnvloeden.

Kristel Vanhoyweghen

Onderwijswetenschapper en coördinator professionele ontwikkeling bij het Expertisecentrum voor Effectief Leren. Kristel presenteert in deze sessie enkele effectieve en haalbare manieren uit haar boek Wijze Lessen die je direct kunt inzetten om leerlingen met verschillende leerbehoeften toch gelijke leerkansen te bieden.

Berend van der Kolk

Universitair hoofddocent VU. Berend bespreekt vanuit de wetenschap waarom we alles meten en wat dat met ons doet. Is becijferen en vergelijken wel zo'n goed idee? Wanneer doet meten meer kwaad dan goed, en hoe kan het anders?

**RESERVEER
JE PLEK VIA:**

€295,- ex 21% btw

JOUW WERELD, JOUW WOORDENSCHAT

Hoe zag jouw leefwereld eruit toen je klein was? De omgeving waarin je opgroeit heeft invloed op de woorden waarmee je als kind in aanraking komt. Bij CitoLab gingen we aan de slag met de vraag: kunnen we een deels gepersonaliseerde woordenschattoets ontwikkelen?

DOOR ELINE VEERMAN

Een omgeving biedt zo zijn eigen unieke woorden. Een eigen set woorden die niet beter of slechter is dan een set van een ander kind, uit een andere woonplaats, met andere hobby's en interesses. Ieder- een heeft een eigen 'taal van het hart'. Het bracht ons bij CitoLab (onderdeel van Stichting Cito) op de vraag: kunnen we een deels gepersonaliseerde woordenschattoets ontwikkelen?

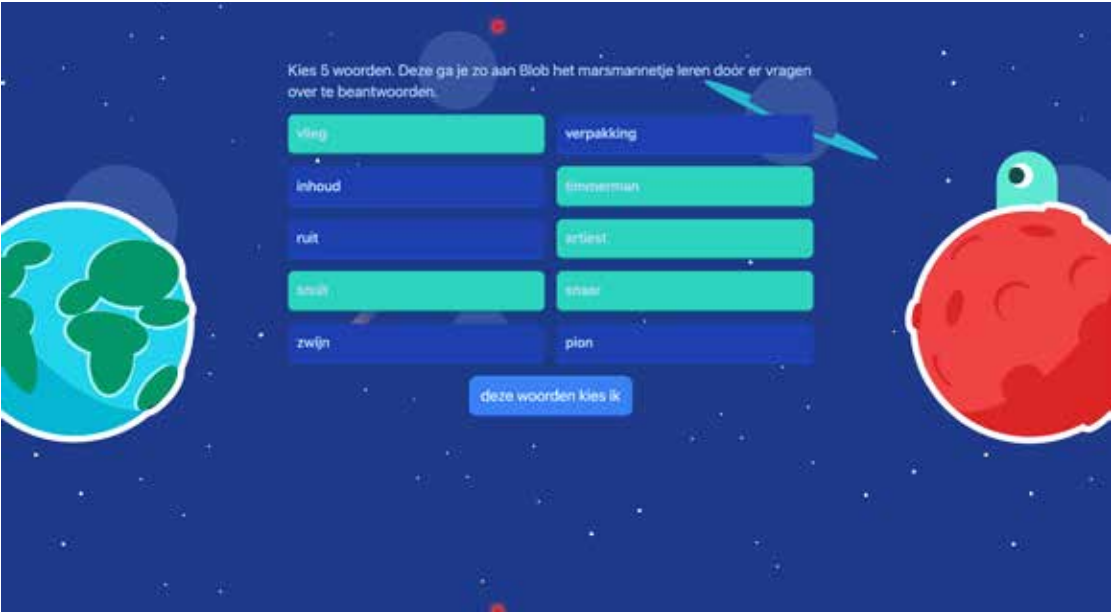
Woordenschattoets met eigen inbreng

De huidige woordenschattoetsen presenteren meestal een beperkte set woorden die niet altijd aansluit op de persoonlijke leefwereld van een leerling. In de woorden van Marica Balk, projectleider Woordmars: "Je zult maar net een toets treffen met relatief veel woorden die niet gangbaar zijn in jouw sociale omgeving." Hierdoor kunnen leerlingen het gevoel krijgen dat ze niet echt kunnen laten zien welke woorden ze kennen, wat kan leiden tot frustratie. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen zelf invulling kunnen geven aan de toets én dat leerkrachten waardevolle inzichten krijgen over de woordkennis van leerlingen. Met Woordmars, een prototype voor een nieuwe woordenschattoets, doen we het bij CitoLab dan ook anders. De leerlingen krijgen een actieve rol. Ze bepalen zelf welke woordcategorieën in de toets terugkomen. We noemen het ook wel 'woordbubbels', onderwerpen die de leerling aanspreken.

Woordenschat meten met Woordmars

In elke onderwijsleersituatie speelt woordenschat een essentiële rol. Denk aan: alle lees-, schrijf-, spreek-, luister-, en leeractiviteiten in de klas. Een leerling heeft woordkennis nodig om nieuwe kennis op te doen én om nieuwe woorden en de achterliggende betekenissen te leren. Het vergroten van de woordenschat van een leerling is over het algemeen een leerweg van een aantal jaren. Juist daarom is het van belang om af en toe te kijken hoe leerlingen ervoor staan, te zien wat ze in hun mars hebben. Dat helpt om de leerweg gericht voort te zetten. Het prototype Woordmars maakt het leren fijner. En niet onbelangrijk: het geeft leerkrachten inzicht in de leefwereld van leerlingen.

Hoe het werkt? Allereerst is het van belang om te weten dat het prototype Woordmars in ontwikkeling is. In onderstaande afbeelding zie je een voorbeeld van keuzemogelijkheden voor leerlingen. In deze variant van Woordmars kozen leerlingen tussen woorden. In de meest recente variant, op het moment van schrijven (juli 2023), kiest de leerling uit een aantal categorieën in plaats van woorden. Vervolgens maakt de

leerling een toets. Daarin krijgen ze zeven vragen uit de eigen gekozen categorieën, die voor elke leerling anders zijn, en zeven vragen uit een vaste set, die voor elke leerling hetzelfde zijn. Dit doen zij drie keer. De leerling maakt in totaal 21 vragen met woorden uit de eigen gekozen categorie en 21 vragen met vaste woorden.

Waar we nu staan met Woordmars

Sinds 2021 onderzoeken we bij CitoLab of we een deels gepersonaliseerde woordenschattoets kunnen ontwikkelen. Tot nu toe weten we dat eigen inbreng in een toets leerlingen kan motiveren. Ook zien we dat de omvang van die keuze en de instructie die we hierover aan een leerling geven, invloed heeft op de uitkomst. "In eerste testen van Woordmars toonden leerlingen vertrouwen tijdens het maken van de toets en waren ze trots op hun resultaat. Als vervolgens de vraag komt 'Mag ik nog meer levels spelen?', maakt ons innovatiehart een sprongetje!", vertelt Marica Balk. In de komende pilot wordt onderzocht op welke manier we zinvol kunnen rapporteren over de eigen inbreng van leerlingen en hoe zij omgaan met eigen keuze in woordenschattoetsen.

Woordmars kosteloos uitproberen in de klas

Met onze prototypes gaan we regelmatig de klas in. Bij CitoLab zijn we altijd op zoek naar leerkrachten en leerlingen die met ons mee willen denken, bouwen en testen. Alleen zo kunnen we écht vernieuwen en meetinstrumenten maken waar scholen behoefte aan hebben. Ben jij leerkracht van groep 5 of 6 en lijkt het je leuk om Woordmars kosteloos uit te proberen met je leerlingen? Laat het weten door de QR-code te scannen of te mailen naar citolab@cito.nl. We komen graag langs!

Ken je ons al? Wij zijn CitoLab

Sinds 2018 geven wij vanuit CitoLab, onderdeel van Stichting Cito, invulling aan het label 'Cito Kennisorganisatie'. Wij vergroten én delen kennis over onderwijskundig meten. Dat doen we door onderzoeksprojecten uit te voeren, prototypes te bouwen, data-analyses te maken en software te ontwikkelen. Vanzelfsprekend werken we daarbij samen met de onderwijspraktijk, de wetenschap, beleidsmakers en andere partners. De kennis die we vergaren, houden we niet voor onszelf. We delen wat we weten en vertalen dit waar dat kan. Dit keer met trots via dit artikel in de Nationale Onderwijskrant. Ben je nieuwsgierig naar onze prototypes en onderzoeksresultaten? Ga naar cito.nl/onderzoek-innovatie/ of volg ons op LinkedIn (linkedin.com/showcase/citolab-stichting-cito/). We houden je graag op de hoogte!

Het unieke van Woordmars

- De woordcategorieën sluiten aan bij de persoonlijke leefwereld van leerlingen.
- Leerlingen ervaren minder stress omdat ze zelf de regie kunnen pakken, dat geeft vertrouwen.
- Leerlingen kunnen laten zien welke woorden ze kennen. Bijvoorbeeld 'schildersezel', omdat ze van schilderen houden of in een creatieve omgeving zijn opgegroeid.

Wat denk jij?

Heeft het ophangen van visuele educatieve hulpmiddelen in de klas, zoals spellingregels, een positief effect op de leerprestaties van leerlingen?

Visuele educatieve hulpmiddelen en geheugensteuntjes, zoals spellingregels, kunnen alleen effectief zijn als de informatie in lijn is met de instructie door de leerkracht. En er moet tijdens de les specifiek aandacht aan worden besteed. Als de spellingregels ook tijdens de rekenles zichtbaar zijn, dan vormen ze een potentiële bron voor afleiding.

Lees verder op Kennisrotonde.nl

De Kennisrotonde is een uniek loket voor de beantwoording van jeugd- en onderwijsvragen met kennis uit onderzoek, en is een dienst van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

Kennisrotonde.nl

WIL JIJ JE VERDER ONTWIKKELEN BINNEN HET ONDERWIJS?

Kies dan voor een studie van Hogeschool Utrecht, dé opleider voor onderwijsprofessionals. Bij ons vind je een breed aanbod aan praktijkgerichte opleidingen.

Ontdek wat er mogelijk is!

HIER KOMT ALLES SAMEN

Colofon

Redactieadres:

Berg en Dalseweg 114, 6522 BV Nijmegen,
marion@nationaleonderwijsweek.nl,
www.nationaleonderwijsweek.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Raoul Nijst,
Judith Meiling, Arjan Jonker, Eline Veerman,
Femke van den Berg, Han van Elderen, Anna de Graaf, Jessica Vlastuin, Arjan Jonker,
Annemoon van den Broek, Franciska van der Kolk, Nina Tanamal en Marion van Weeren

Vormgeving:

FIZZIDigital Agency – fizz.nl

Druk:

Mediahuis Noord, Leeuwarden

Fotografie:

Shutterstock, tenzij anders vermeld.

Advertentie-acquisitie:

OnderwijsMedia,
www.onderwijsmedia.nl. Telefoon: 030-210 23 86. E-mail: sales@onderwijsmedia.nl.

De Nationale Onderwijskrant is een uitgave van Stichting Nationale Onderwijsweek. Overname uit deze uitgave op welke wijze dan ook is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Nationale Onderwijsweek is trots op de samenwerking met haar partners, vrienden en ambassadeurs in het onderwijs en de media:

a Sanoma company

Onderwijs en Zorg

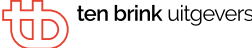
een doordacht curriculum dat doen we samen

LEIDERSCHAPSACADEMIE

ten brink uitgevers

Als leren je lief is

Doe je met ons mee?

HET LESMATERIAAL VOOR JOUW VOLGENDE LES STAAT AL KLAAR

https://beeldengeluid.nl/onderwijs/digitaal-lesmateriaal

Ga direct met audio en video aan de slag en verrijk jouw digitale lessen met fragmenten uit de mediacollectie van Beeld & Geluid!

Geschiedenis

Maatschappijleer

Nederlands

Econo

BEKIJK HET MATERIAAL

Zien we je op Onderwijs van Morgen?

Onderwijs van Morgen maakt lesgeven nog leuker en waardevoller, en helpt je bij het voorbereiden van lessen voor morgen. Met voortdurend nieuwe en actuele onderwerpen, verrassende lesideeën en extra materialen. Met Onderwijs van Morgen:

- Haal je meer uit je lesmethode;
- Blijf je op de hoogte van onderwijsontwikkelingen;
- Profiteer je van tips van experts;
- Leer je van ervaringen van leerkrachten zoals jij.

Onderwijs van Morgen is voor iedereen met een passie voor onderwijs. Of je nou lesgeeft in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs of op het mbo, of op een andere manier betrokken bent bij het onderwijs.

Meld je gratis aan op: onderwijsvanmorgen.nl

ADV MALMBERG

Lees meer over taal in het hart:

5x leuke taalspelletjes

Actief en spelenderwijs met taal bezig zijn draagt bij aan de motivatie van leerlingen om te leren. Het loont dan ook om naast de methode zo nu en dan een taalspelletje te doen met leerlingen. Op Onderwijs van Morgen zetten we er alvast vijf voor je op een rij. Zoals: schijven en vertellen, zinspelen en woordslang. Lees het artikel op: onderwijsvanmorgen.nl/5x-leuke-taalspelletjes

Leesoffensief 'Heel MBO leest': leesplezier en taalontwikkeling

Het Kennispunt Taal en Rekenen, de MBO Taalacademie en Stichting Lezen werken samen aan het leesoffensief 'Heel MBO leest'. Dit initiatief heeft als doel mbo-studenten aan te moedigen meer te lezen. Kijk op: onderwijsvanmorgen.nl/leesoffensief-heel-mbo-leest-leesplezier-en-taalontwikkeling/

Lezing: Van taaltrucjes naar taal snappen door Dr. Peter de Swart

Zelfstandig naamwoord, persoonsvorm, lijdend voorwerp. Aan grammaticale begrippen geen tekort in het taalonderwijs, maar waar leidt dit allemaal toe? De grammaticales wordt vaak saai en oninteressant gevonden en dat is nergens voor nodig. Hoe gebruik je 'taalgevoel'? Bekijk de lezing op: onderwijsvanmorgen.nl/van-taaltrucjes-naar-taal-snappen-door-dr-peter-de-swart/

Actuele (gratis) les Nederlands: Inclusieve taal

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) heeft een inclusieve taalgids gepresenteerd. Daarin staan onder andere tips voor inclusief taalgebruik binnen het onderwijs. Over deze taalgids ontstond direct ophef. In deze actuele les kun je in de klas aan de slag met dit onderwerp. Deze les is gemaakt door de auteurs van Talent van Malmberg en gratis te gebruiken. Kijk op: onderwijsvanmorgen.nl/vo-mbo/inclusieve-taal-in-nederland-frankrijk-en-duitsland/

Effectief leesonderwijs op jouw school: gooi het roer om!

Hoe verbeter je het leesonderwijs en zorg je ervoor dat kinderen zich (weer) ontwikkelen tot gemotiveerde en vloeiende lezers die lezen om te leren? Dat is dé vraag waar het om draait.

Een klein beetje anders gaat je hierbij niet helpen. Wil je echt resultaat boeken en een flinke sprong vooruit maken? Gooi dan het roer om. Durf te kiezen en pak je vak en eigenaarschap terug met 'Effectief leesonderwijs: het roer om!'.

Een geïntegreerde aanpak, gebaseerd op het boek 'Rijke taal' van Erna van Koeven en Anneke Smits.

Ijsselgroep

Onderwijs en Zorg

www.ijsselgroep-ed.nl

Effectief leesonderwijs: het roer om!

- Geïntegreerd leesonderwijs: thema's én lezen
- Een stap voor stap implementatie met je team
- Gemotiveerde nieuwsgierige lezers die lezen om te leren
- Leerkrachten zijn meer eigenaar van hun vak
- Kinderen en leerkrachten hebben meer leesplezier
- Resultaten technisch lezen en begrijpend lezen gaan omhoog

Janna de Haan

06 14 00 36 33

janna.dehaan@ijsselgroep.nl

Manager Educatieve Dienstverlening en specialist in taal/lezen en spellen

VOED JE NIEUWSGIERIGHEID EN GEEF JEZELF EEN BIJSCHOLING CADEAU!

Er zijn allerlei boeiende programma's voor leerlingen en studenten, maar hoe blijf je als docent zelf fris en geïnspireerd?

In de trainingen bij Internationaal Theater Amsterdam, zoals de studiedag 'De kunst van het filosoferen' of 'Theatervormgeving', duik je dieper de materie in en ga je samen op onderzoek. Tegelijkertijd is er de ruimte om jezelf en elkaar te bevragen en inspireren.

KIJK OP ITA.NL/EDUCATIE
VOOR MEER INFORMATIE OVER DE TRAININGEN

SPORT[®]81_{.NL}

✓Alle topmerken in huis ✓Alle sporten ✓Scherpe prijzen ✓Snelle levertijden

Sportartikelen voor het onderwijs

**BESTEL NU EN
ONTVANG EEN
GRATIS
HANDFLUIT T.W.V. € 9,92**
bij een orderwaarde van
minimaal € 100,-

Kiotoweg 389-395, Rotterdam • +31 (0)10 435 00 99 • info@sport81.nl www.sport81.nl

Voeg de handfluit aan je bestelling toe en gebruik de kortingscode **HANDFLUIT23**

*Actie geldig t/m 31-12-2023 en zolang de voorraad strekt.

Zie de studenten om je heen.
Ieder met z'n eigen kracht en sterktes.
Als die volledig tot bloei kunnen komen tenminste.
Helaas is er een toenemende ongelijkheid,
in kansen en kwaliteit van ons onderwijs.
In het mbo vooral in taal en rekenen.
Dat raakt ons en vinden wij niet eerlijk.

Want juist voor ieders ontwikkeling en toekomst, is optimale groei in taal en rekenen zo belangrijk.
Dat staat of valt met eerlijk inzicht in iemands kracht en kansen.
Want alleen als je weet waar iemand staat en wat hij kan,
kan je onderwijs aanpassen op persoonlijke mogelijkheden.
En dat is precies wat wij, als marktleider van mbo examinering, toetsing & evaluatie in taal en rekenen, bereikbaar maken met ons platform.

Met betrouwbare toetsen en gecertificeerde examens die aansluiten op de belevingswereld van studenten, complete persoonlijke evaluatieroutes en training & advies voor docenten.
Daardoor krijg je niet alleen optimaal inzicht, maar ook zicht op groei.
Voor iedere mbo student.

Groei in zicht

Scan mij

MEDILEX
ONDERWIJS
MEESTERS IN SCHOLING

ADVERTENTIE

Onze nascholing wordt
gemiddeld beoordeeld
met een 8,08!

Welk congres kies jij?

Krijg praktische tips, handvatten en inspiratie tijdens onze congressen.

Kies het congres dat jou aanspreekt!

Congres

Angst bij kinderen
Signaleren en begeleiden van basisschoolleerlingen met angstige gevoelens

Dinsdag 12 december 2023

medilexonderwijs.nl/angstige-leerling

Congres

Perfectionistische leerlingen in het po
Herkennen en ondersteunen van leerlingen met perfectionisme

Vrijdag 8 december 2023

medilexonderwijs.nl/perfectionistischgedragpo

Congres

Jongeren met een taalontwikkelingsstoornis
Omgaan met TOS in het vo, vso, pro en mbo

Donderdag 14 december 2023

medilexonderwijs.nl/tosjongeren

Congres

Perfectionistische leerlingen in het vo/mbo
Perfectionisme begrijpen en aanpakken

Maandag 18 december 2023

medilexonderwijs.nl/perfectionisten

Congres

Meertalige leerlingen in het po
Een krachtige taalomgeving voor meertalige leerlingen

Donderdag 18 januari 2024

medilexonderwijs.nl/meertalig

Congres

Groepsdynamica in het po
Over groepsvorming, stoorzenders en sociale veiligheid

Maandag 22 januari 2024

medilexonderwijs.nl/dynamiek-po

Congres

Executieve functies in de klas - po
Over onder meer doelgericht werken, plannen, zelfinzicht en impulscontrole

Donderdag 25 januari 2024

medilexonderwijs.nl/po-ef

Congres

Executieve functies in de klas - vo/mbo
Over onder meer doelgericht werken, plannen, zelfinzicht en impulscontrole

Vrijdag 26 januari 2024

medilexonderwijs.nl/vo-ef

Congres

Groepsdynamica in het vo
Over groepsvorming, complexe klassen, stoorzenders en social media

Dinsdag 30 januari 2024

medilexonderwijs.nl/groep-vo

Benieuwd naar ons volledige congresaanbod? Scan de qr-code!

PO

Primair onderwijs

VO

Voortgezet onderwijs

MBO

Middelbaar beroepsonderwijs

medilexonderwijs.nl

Motor van de toekomst in het onderwijs: zij-instromers

Het onderwerp is bijna niet meer weg te denken uit de onderwijsgesprekken: het lerarentekort. Wat begon als een probleem in de Randstad, escaleert inmiddels naar de rest van Nederland. Naar verwachting loopt het tekort tussen 2020 en 2025 op tot maar liefst 1.430 FTE. En dit is nog bovenop het huidige tekort van pakweg 1.750 leerkrachten. Waar gaan we al deze mensen vandaan halen? We moeten kijken naar andere oplossingen, zoals het inzetten van zij-instromers.

Drempel verlagen zij-instromers

Vanuit een ander beroep instromen in het onderwijs: de zij-instromers. Deze mensen hebben we hard nodig. Vaak nemen ze een extra dosis kennis, ervaring en senioriteit mee. Er is zelfs een subsidie voor scholen om dit traject te kunnen bekostigen.

Toch zijn er redenen waarom zij-instromers het onderwijs onvoldoende weten te vinden. Het is een hele opgave om bestaande zekerheid op te geven, een nieuwe functie te betreden én te studeren. Daar komt bij dat binnen de huidige opleidingen de opleiding van deze zij-instromers niet centraal staat.

Hogescholen zijn vooral goed ingesteld op het opleiden van fulltime studenten.

Opleiden vanuit behoeften van zij-instromers

Opleiden moet anders. En dat kan! Met deze intentie is de Alliantie voor Werkend Onderwijs opgericht. Opleidingen moeten aansluiten bij de wensen van de student. We hebben door middel van Doorbraak-sessies inzichtelijk gemaakt wat deze wensen zijn. Met deze onderliggers hebben we een opleiding ontwikkeld die recht doet aan de rijke ervaring en kennis die zij-instromers inbrengen. Een opleiding die voorziet in maatwerk en flexibiliteit en waarbij de focus op de vraag van de student ligt, en niet op het aanbod van de opleiding.

Recent heeft het kennis- en expertisecentrum CAOP onderzoek gedaan naar de effectiviteit van onze Doorbraakmethode en de resultaten zijn zeer positief. Daarnaast kunnen we, door de inzet van onze nieuwe partner de Zij-instroomacademie, de matching tussen zij-instromer en werkplek verzorgen.

Unieke expertise zij-instromers

De Alliantie voor Werkend Onderwijs is specialist in het opleiden van zij-instromers. Wij richten ons exclusief op de zij-instromers waardoor een gigantische bak kennis en expertise voor HR-verantwoordelijken en schooldirecties beschikbaar is.

Weten hoe we kunnen helpen?

Vraag een gratis adviesgesprek aan!

www.werkendonderwijs.nl/gratis-adviesgesprek/

www.droppiewater.nl/indeklas

Wij, als waterschappen, **zijn zó blij dat er gepassioneerde leerkrachten zijn** die met hart en ziel lesgeven over water, natuur, waterschappen en landschap.

Om leerkrachten te ondersteunen, hebben de waterschappen **Droppie Water in de klas** ontwikkeld, een digitale lesmodule voor groep **3/4, 5/6 en 7/8**. Ontdek samen met uw leerlingen de wondere wereld over waterbeheer, waterkwaliteit en waterveiligheid.

Voor groep **1/4** is er ook een app.

ZO BLIJ
DAT LERAREN
ER ZIJN!

Doe de Quiz & Win

Doe de quiz op **www.droppiewater.nl** en maak twee keer per jaar kans op een geheel verzorgde reis naar het **Watermuseum** met de hele klas!!

www.droppiewater.nl

Dé kinderwebsite van de Nederlandse waterschappen

Illustraties: © Robert van der Kroft

LERAREN, BEDANKT!

Voor jullie enthousiasme, inzet en leesbevordering

Boekentips ontvangen?
Gratis leesexemplaren?
Kans maken op het
Dag van de Leraar-pakket?

Dag
van de
leraar

Scan deze code

PELCKMANS
uitgever van

verschijnt
binnenkort

#pelckmansleest

pelckmans.nl

NRO-congres 2023

Wegwijs met onderwijs en onderzoek

Woensdag 8 november, Jaarbeurs Utrecht

NRO
NATIONAAL REGIOORGaan
ONDERWIJS-ONDERZOEK

Wil jij de kwaliteit van jouw onderwijs versterken met kennis uit onderzoek?

Kom naar het NRO-congres!

Voor onderwijsprofessionals, schoolleiders / bestuurders, lerarenopleiders, beleidsmakers en onderzoekers in alle onderwijssectoren.

Zien we je daar?

nro-congres.nl

Gefeliciteerd!
Liefs,
ThiemeMeulenhoff

Maak jouw
Dag van de leraar
extra speciaal en
maak kans op het
Rijksmuseum
cadeaupakket

**Scan, doe
mee en win!**

of ga naar
thiememeulenhoff.nl/dag-van-de-leraar-2023

ThiemeMeulenhoff

Trots educatief partner
van het Rijksmuseum

Onderwijs

Ontdek wat CNV voor jou kan betekenen

- Loopbaanadvies
- Rechtsbijstand (werk & privé)
- Meepraten over jouw cao
- CNV Vertrouwenspersoon
- Belastingsservice
- Cv-check

CNV is het platform voor werkend Nederland. Samen staan we voor goede arbeidsvoorwaarden, zodat jij fluitend naar je werk gaat. Word nu lid en betaal €20,23 voor het eerste half jaar.